

TIDIGT INGRIPANDE VID SKOLFRÅNVARO

Hej,
lärare!

Från och med 1.8.2023 ska utbildningsanordnaren förebygga frånvaro hos elever som deltar i den grundläggande utbildningen samt systematiskt följa upp och ingripa i frånvaron (GrUL 26§). Lagändringen preciserar lärarens uppgifter när det gäller frånvaro. Denna miniguide ger dig verktyg som du behöver för ett tidigt ingripande.

Att stödja elevernas koppling till skolan är grunden för att förebygga frånvaro. Det innebär att ta hänsyn till elevens känslomässiga upplevelser, stöd för inläring, sociala relationer och elevens möjligheter att själv påverka sin vardag. Det centrala är individuellt bemötande: att eleven blir hörd och sedd.

När eleven börjat samla på sig många frånvarotimmar och/eller elevens skolgång väcker oro, är det bra att stanna upp och fundera på saken. Skolfrånvaro är alltid ett symptom på

någonting. Därför är det viktigt att försöka skapa sig en bild av de bakomliggande orsakerna. Tidigt ingripande är omtanke. Tveka inte att ta upp frånvaron till diskussion. Syftet är att ta reda på hur eleven mår och om hen möjligen behöver stöd. Det kan vara svårt för eleven att rakt på sak redogöra för orsakerna till frånvaron. Du kan få eleven att öppna sig om du får hen att känna sig trygg och närmar dig ämnet med nyfikenhet. Målet är att ta reda på hur eleven ser på saken, utan att anklaga eller skuldbelägga. När mängden frånvaro ökar behövs ofta ett starkare stöd och samarbete mellan flera aktörer.

Modellen för ingripande vid skolfrånvaro hjälper skolan och hemmet att agera tidigt. Samarbete mellan hem och skola är avgörande när det kommer till att stödja barnets skolgång, förebygga frånvaro och ingripa vid eventuell frånvaro.

Hela modellen för ingripande vid skolfrånvaro finns på www.koulukunnossa.fi/se

Ta reda på vilka faktorer som gör det svårt för eleven att gå till/vara i skolan -> utforma avhjälpande åtgärder utgående från den information du fått fram

TIDIGA VARNINGSSIGNALER

Skolfrånvaro kan ha många olika orsaker. Hos en stor del av eleverna är problemen mångfasetterade, och ibland kan det vara fråga om en kumulativ effekt av flera bakgrundsfaktorer. Det är för det mesta i hemmet där problematisk skolfrånvaro märks först. När de tidiga varningssignalerna börjar synas i skolan, gör du klokt i att ingripa utan dröjsmål och genast kontakta vårdnadshavarna.

Sådana signaler kan till exempel vara:

- upprepade förseningar
- svårigheter att delta i en viss lektion
- svårigheter att gå till skolan en viss veckodag eller en viss tid
- fysiska besvär, såsom magsmärter, huvudvärk eller illamående
- upprepade besök hos hälsovårdaren
- tilltagande gråtfärdighet eller undandragenhet
- undvikande av sociala situationer i skolan eller ångest inför dem
- uppsökande av situationer som känns belönande utanför skolmiljön
- undvikande/nonchalerande av skoluppgifter.

SkolSkick-närvaromodellen innehåller information om de bakomliggande orsakerna till skolfrånvaro och vad du kan göra för att reda ut dessa orsaker

<https://www.koulukunnossa.fi/se/narvaromodellen/>

VERKTYGSLÅDA

Denna verktygslåda innehåller verktyg som du kan använda för att närma dig de bakomliggande orsakerna till frånvaron, dvs. faktorer som gör det svårt för eleven att gå till/vara i skolan.

Verktygslådans innehåll:

lärarens checklista, kort 1-4 för koppling till skolan, stöd för diskussion med föräldrarna samt stöd för konsultation.

Material för att kartlägga situationen

Prata med eleven om vad ni skulle kunna göra för att underlätta hans skolgång. Du kan använda följande mallar som diskussionsunderlag eller skriva ut dem och låta eleven själv fylla i.

Indelningen bygger på teorin om elevens koppling till skolan:

kort 1 – **Frågor som rör emotionell koppling**

kort 2 – **Frågor som rör funktionell koppling**

kort 3 – **Frågor som rör kognitiv koppling**

kort 4 – **Kartlägg vad som känns svårt för eleven när det gäller att gå till/vara i skolan.**

CHECKLISTA FÖR LÄRARENS ARBETE

Det är skolans uppgift att skapa förutsättningar för eleverna att känna en koppling till sin skola. Undersök om de centrala förutsättningarna för att eleverna ska kunna känna koppling till sin skola föreligger i din klass:

Emotionell koppling, dvs. känslomässiga erfarenheter som anknyter till skolan

- Satsar man på att skapa en bra gruppkänsla och trygg klassanda?
- Förstärker man positiva aspekter och uppmärksammar man det goda?
- Tränar man som del av undervisningen på att uttrycka känslor, skapa en trygg atmosfär och samverka med andra?
- Finns det trygga vuxna som arbetar i team?
- Är skolan en trygg uppväxtmiljö utan mobbning?
- Är klassens vuxna insatta i vilken betydelse känslan av trygghet har för elevernas funktionsförmåga?
- Erbjuder man stöd vid övergångsskeden?

Funktionell koppling, dvs. aktivt deltagande och delaktighet i skolan

- Får eleven möjlighet att delta i behandlingen av frågor som rör hen (med beaktande av hens ålder och färdigheter)?
- Frågar man vad eleverna tycker och tänker och lyssnar man på dem?
- Främjar man elevernas förmåga att arbeta självständigt (med beaktande av deras förutsättningar)? Obs! Ett självstyrande arbetsätt passar inte alla elever. Ställ inte alltför höga krav på eleverna.
- Planeras lektionsinnehållet utgående från lärarnas elevkännedom?
- Används i undervisningen redskap som stöder inläring och beteendereglering?
- Har lektionerna en tydlig struktur? Finns det rutiner i hur lektioner och skoldagar är uppbyggda?

Kognitiv koppling, dvs. satsning på lärandet och skolgången

- Ser man till att inte belasta eleverna för mycket?
- Utnyttjas trestegsmodellen för stöd på rätt sätt?
- Är man flexibel när det gäller framskridande och planering av studierna?
- Har eleverna tillgång till stöd från ett skolgångsbiträde, studiehandledning, stödundervisning och/eller specialundervisning?
- Stöds elevernas självförtroende genom lämpliga uppgifter?
- Ges eleverna möjlighet att visa sitt kunskapsområde på flera olika sätt? (Exempelvis genom muntliga prov och fortlöpande utvärdering.)
- Har man differentiering som stöder både elever som har utmaningar och elever som har lätt för sig i skolan?
- Anpassar man uppgifterna till individen och har man tillräckliga resurser för detta?
- Har man ändamålsenliga och omväxlande arbetsmetoder? Arbetar man aktivitetinriktat? Använder man lämpliga och mångsidiga material i undervisningen?

KORT 1

Kryssa för den emoji som stämmer in på dig.

I SKOLAN...

är det kul

är jag ofta ensam

umgås jag gärna med en kompis i taget

umgås jag gärna med ett stort gäng

interaktion i grupp är svårt för mig, jag behöver hjälp med det

händer det att mina kompisar inte förstår mig

vill jag prata om kompisfrågor med någon vuxen

skulle jag vilja öva upp mina kompisfärdigheter

skulle jag vilja att någon hjälpte mig på rasterna, i korridoren eller i matsalen

Upplever du att det råder en trygg atmosfär i din klass?

Känner du dig som en i gänget?

Får du tillräckligt med positiv feedback, dvs. beröm och uppmuntran?

Jag tycker att det är bra att läraren pratar med mina föräldrar

Jag tycker att det är bra att min lärare talar om min inläring med andra lärare som undervisar mig

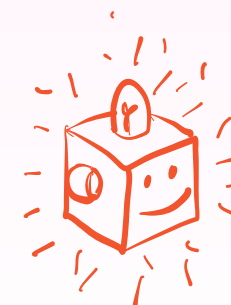
Jag känner att jag kan vända mig till vuxna i skolan om jag behöver hjälp

Jag skulle vilja träffa hälsovårdaren

Jag skulle vilja träffa skolkuratoren

Jag skulle vilja träffa skolpsykologen

Jag skulle vilja att dessa personer diskuterade mina angelägenheter med varandra

KORT 2

FORMULERA INSTRUKTIONER FÖR DIN LÄRARE

Kryssa för sådant som hjälper dig i skolgången och studierna:

Jag vill sitta i närheten av läraren.

Jag vill sitta på en viss plats i klassrummet. Var? _____

Jag vill att man pratar lugnt och tydligt med mig.

Jag vill att man pratar vänligt med mig.

Jag vill att man ger mig tid att besvara frågor.

Jag vill att störande faktorer avlägsnas ur klassrummet.

Vilka störande faktorer finns det i din klass?

Jag önskar att jag skulle få en lugn plats i klassen när jag behöver det (t.ex. bakom en skärm/rumsavdelare).

Jag skulle kunna testa att använda hörlurar.

Jag skulle kunna testa en sittkudde med knotttror.

Jag skulle vilja få röra mig runt i klassen ibland, på ett sätt som jag kommit överens om med läraren.

Jag tycker att klassens regler är svåra.

Jag skulle vilja kunna ta pauser under lektionerna, på ett sätt som jag kommit överens om med läraren.

Jag behöver hjälp på rasterna, i korridoren eller i matsalen.

Jag skulle vilja äta på en lugn plats.

Vilka andra knep skulle kunna hjälpa dig att studera och få skoldagen att kännas trevligare?

KORT 3

Kryssa för sådant som hjälper dig att lära dig saker:

Att det står på tavlan vilka lektioner vi har och vad som händer när

Att läraren berättar vad vi ska lära oss och vad som är viktigt

Att läraren berättar hur jag har klarat mig

Jag skulle vilja anteckna läxorna i ett läxhäfte

Jag skulle vilja att någon hjälpte mig att ta hand om mina böcker och annat skolmaterial

Det skulle vara till hjälp om läraren vid lektionens slut upprepade vilka hemuppgifterna är

Jag skulle vilja få möjlighet att skriva prov i små delar

Jag skulle vilja använda hjälpmaterial som kulram eller hjälppapper

Jag skulle vilja att läraren minskar/ökar mängden uppgifter för mig

Jag skulle vilja få egna instruktioner, antingen muntligt eller på papper

Jag skulle vilja få anvisningar med bilder

Jag vill att någon visar hur jag ska göra

Jag skulle vilja ha stödundervisning

Jag skulle vilja ha stödundervisning i förväg, så att jag kan mer på lektionen

Jag vill bara göra de grundläggande delarna av uppgifterna

I vilket ämne? _____

Jag skulle vilja att specialläraren undervisade mig

Jag skulle vilja studera i en mindre grupp

I vilket ämne? _____

Jag skulle vilja få extra tid när vi skriver prov

Jag skulle vilja ha muntliga prov, dvs. inte behöva skriva ner svaren

Jag skulle vilja göra uppgifter/skriva prov på dator/pekplatta

Jag skulle vilja få hjälp av ett skolgångsbiträde.

Med vad? _____

KORT 4

Det kan finnas flera anledningar till att det känns svårt att gå till/vara i skolan.
Kryssa för de punkter som stämmer in på dig.

Faktorer som gör att det känns svårt att gå i skolan:

-
- Lärarna eller skolans rektor
 - Övrig personal i skolan
 - Övriga barn/ungdomar
 - Problem med kompisarna
 - Jag känner mig ensam/utanför
 - Det är svårt för mig att prata med andra
 - Det är svårt för mig att svara i/framför klassen
 - Prov
 - Det känns jobbigt för mig att få bra betyg/vara duktig i skolan
 - Grupparbeten
 - Det är svårt för mig att vara borta från föräldrarna
 - Det känns jobbigt för mig att ta sig till skolan med buss/till fots/skjuts
 - Vikarier
 - Det är svårt för mig att äta i matsalen eller i klassrummet
 - Hemuppgifter
-

-
- Dagar med avvikande program i skolan
 - Ett visst ämne, vilket? _____
 - Raster
 - Skolvägen
 - Det är svårt för mig att gå till skolan
 - Det är svårt för mig att vara i skolan
 - Något i skolan skrämmer mig, vad?
 - Magont, huvudvärk, obehag
 - Hemuppgifterna känns för svåra
 - Problem hemma
 - Jag blir mobbad (Var? i skolan, på fritiden, på nätet)
 - Skoldagarna känns alltför tunga
 - Något annat, vad? _____
-
-
-

TA UPP SAKEN MED FÖRÄLDRARNA

- Gå igenom mängden frånvaro och förseningar. Kom ihåg att frågan kan vara känslig/besvärlig för familjen.
- Berätta vad som fungerar bra för eleven i skolan och vad som kräver övning: att ta sig till/från skolan, måltiderna, rasterna, lektionerna, övergången från en sak till en annan, mobilspel och sociala medier, gruppsamverkan, sinnesstämningen, inläringen.
- Fråga hur eleven mår och hur vardagen löper: humör och uppförande, fritid, läxor, dygnsrytm, matvanor, spelande.
- Vad säger eleven om skolan där hemma? Har man i hemmet lagt märke till att det är svårt för eleven att gå till skolan, eller andra tidiga varningssignaler?
- Finns det i skolan något som skulle kunna ha betydelse för elevens mående och som borde beaktas i verksamheten? Exempelvis mobbning, orolighet i gruppen, växlande vikarier, atmosfären.
- Och på fritiden? Exempelvis mobbning på fritiden/nätet, allvarlig stress hos en förälder, förälders sjukdom, hemmets atmosfär.
- Är vårdnadshavaren orolig för eleven? Vilka förändringar önskar vårdnadshavaren?
- Behöver familjen hjälp eller stöd av elevvården/andra instanser? Har familjen redan kontakt med andra instanser?

Ge vårdnadshavarna broschyren för föräldrar (koulukunnossa.fi/se)

Gör upp en gemensam handlingsplan för att komma vidare med elevens angelägenheter.

KONSULTERA

Vid skolfrånvaro kan det vara nödvändigt att konsultera eller samarbeta med flera aktörer. Läraren får tala om elevens angelägenheter med andra lärare och med sådana experter till vilkas uppgifter det hör att stödja elevens skolgång. Vid sådana diskussioner analyseras frågor som är centrala för att man ska kunna planera hur inläringen och skolgången ska stödjas och hur allt ska genomföras i praktiken. Konsultering kan också ske anonymt. Vid behov sammankallas en tvärprofessionell expertgrupp som kan stödja eleven.

Rådfråga exempelvis:

- lärare
- speciallärare
- skolkurator eller skolpsykolog
- familjetjänster med låg tröskel (t.ex. familjecentren)
- barnskyddet
- skolhälsovården
- barnets/den ungas eventuella vårdinstans (t.ex. psykiater)

Vid komplicerad, utdragen frånvaro behöver läraren hjälp av andra professionella. Då är det viktigt att göra en mer omfattande kartläggning av situationen för att kunna ta fram rätt stödåtgärder för eleven.

Frågeformulär gällande skolfrånvaro (bl.a. SRAS-R och ISAP) som lämpar sig för mångprofessionellt samarbete hittar du på koulukunnossa.fi/se/narvaromodellen och där Tidigt ingripande och Frågor.